నమస్తే తెలంగాణ నిపుణ Guide to Excellence
www.nipuna.ntnews.com,
www.facebook.com/ntnipuna
I పోటీపరీక్షల ప్రత్యేకం
ఆదివారం 15 అక్టోబర్ 2023
గ్రూప్స్ ప్రత్యేకం
నిపుణ
నమస్తే తెలంగాణ
Telangana Today

జనసాంద్రతలో హైదరాబాద్... లింగ నిష్పత్తిలో నిర్మల్

ఎకానమీ

ఒక దేశం, ఒక రాష్ట్రం అభివృద్ధి, ఆర్థికాభివృద్ధి, ఆ దేశం ఆ రాష్ట్రంలోని సహజ వనరుల పైనే కాకుండా మానవ వనరులపైన కూడా ఆధార పడి ఉంటుంది. అంటే భౌతిక మూలధనం లాగా మానవ మూలధనం కూడా విలువైనది. కాబట్టి నూతనంగా ఏర్పడిన తెలంగాణ రాష్ట్ర జనాభాలో చోటుచేసుకున్న రూపాంతరీకరణను అవగాహన చేసుకుందాం.

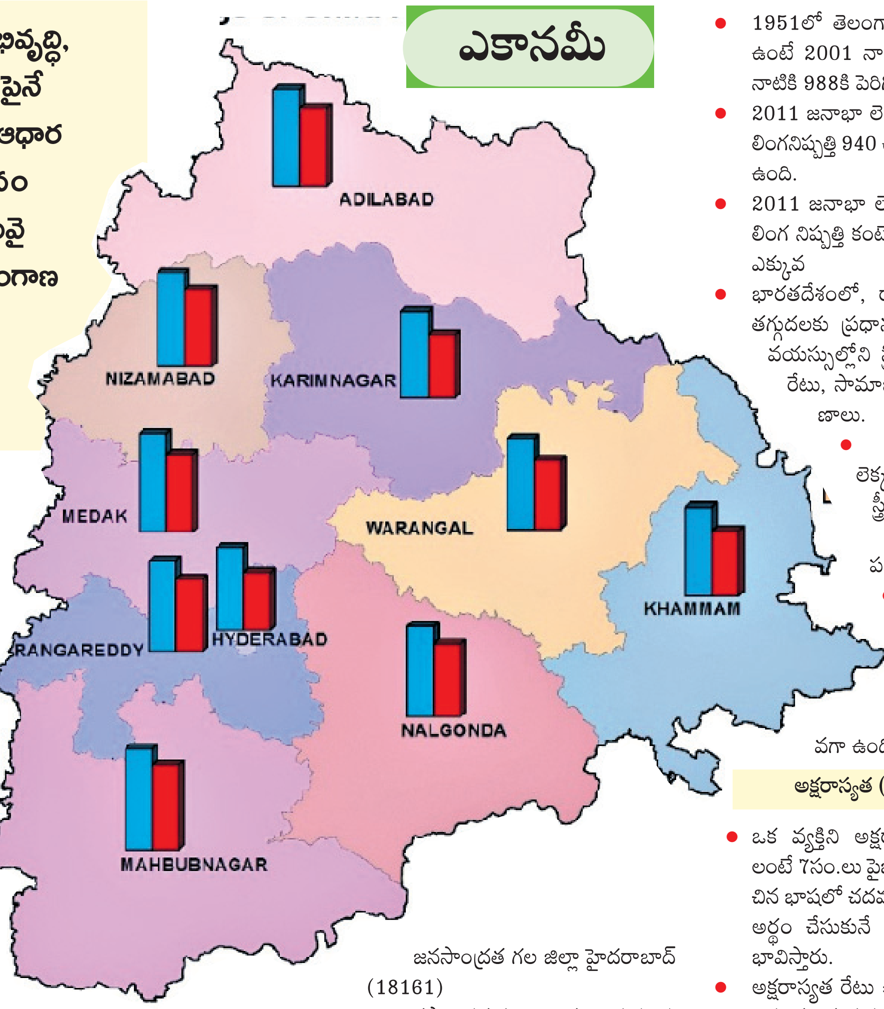

- తెలంగాణ రాష్ట్ర ఏర్పాటు 2014, జూన్ 2
- తెలంగాణ రాష్ట్ర వైశాల్యం 1,12,077 చ.కి.మీ
- మానవ వనరులను జనాభా అని కూడా పిలుస్తారు.
- జనాభా అనేది వ్యక్తుల పూర్తి సమూహం
- జనాభా లక్షణాల గురించి అధ్యయనం చేసే శాస్త్రం డెమోగ్రఫీ
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణ రాష్ట్ర జనాభా 3,5,003,674
- తెలంగాణ పురుష జనాభా 1,78,11,633(50.31%)
- తెలంగాణ స్త్రీ జనాభా 1,73,92,041 (49.69%)
- తెలంగాణ ట్రాన్స్‌జెండర్లు – 58,264(0.16%)
- తెలంగాణ గ్రామీణ జనాభా 2,13,95,009(61.1%)
- తెలంగాణ పట్టణ జనాభా 1,36,08,665 (38.9%)
- తెలంగాణ ఎస్సీ జనాభా 54,08,800 (15.5%)
- తెలంగాణ ఎస్టీ జనాభా 31,77,940 (9.1%)
- 1961లో తెలంగాణ జనాభా 126,94,581
- 2001లో తెలంగాణ జనాభా 3,09,87,271
- 2011లో తెలంగాణ జనాభా 3,50,03,674
- 2001–11 మధ్య తెలంగాణలో అదనంగా పెరిగిన జనాభా 4,016,403 (భారతదేశం 18.19 కోట్లు)
- 2001–11 మధ్య తెలంగాణ వార్షిక జనాభా వృద్ధి రేటు 1.4 శాతం (భారతదేశం 1.64 శాతం)
- 2001–11 మధ్య తెలంగాణ దశాబ్దపు జనాభా వృద్ధి రేటు 13.58 శాతం (భారత దేశం 17.72%)
- భారతదేశ జనాభాలో తెలంగాణ జనాభా శాతం 2.89 శాతం
- భారతతదేశ జనాభాలో తెలంగాణ జనాభా స్థానం 12
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణలో అధిక జనాభా గల జిల్లా హైదరాబాద్ 39,43,323
- అల్ప జనాభా గల జిల్లా ములుగు (2,94,671)

జనసాంద్రత

- ఒక చదరపు కిలోమీటరు వైశాల్యంలో నివసించే సగటు జనాభాను జనసాంద్రత అంటారు.
- జనసాంద్రత= మొత్తం జనాభా/ మొత్తం విస్తీర్ణం
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణలో జనసాంద్రత 312 (భారతదేశం 382)
- 2011 సెన్సస్ ప్రకారం తెలంగాణలో అధిక జనసాంద్రత గల జిల్లా హైదరాబాద్ (18161)
- అల్ప జనసాంద్రత గల జిల్లా ములుగు (71)
- 2011 సెన్సస్ ప్రకారం భారతదేశ జనసాంద్రత 382 ఉంటే తెలంగాణ జనసాంద్రత 312 ఉంది. అంటే జాతీయ జనసాంద్రత కంటే తెలంగాణ జనసాంద్రత తక్కువ

లింగనిష్పత్తి / స్త్రీ పురుష నిష్పత్తి (Sex Ratio)

- ప్రతి 1000 మంది పురుషులకు గల స్త్రీల సంఖ్యను తెలిపేది లింగ నిష్పత్తి
- లింగనిష్పత్తి = స్త్రీల సంఖ్య / పురుషుల సంఖ్య X 1000
- స్త్రీ, పురుష నిష్పత్తినే లింగ నిష్పత్తి అంటారు.
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణ లింగ నిష్పత్తి 988:1000
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణలో అధిక లింగ నిష్పత్తి గల జిల్లా నిర్మల్ (1046)
- అల్ప లింగ నిష్పత్తి గల జిల్లా రంగారెడ్డి (950)
- 1951లో తెలంగాణ లింగ నిష్పత్తి 980 ఉంటే 2001 నాటికి 971కి తగ్గి 2011 నాటికి 988కి పెరిగింది.
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం భారతదేశ లింగనిష్పత్తి 940 ఉంటే తెలంగాణలో 988 ఉంది.
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం జాతీయ లింగ నిష్పత్తి కంటే తెలంగాణ లింగనిష్పత్తి ఎక్కువ
- భారతదేశంలో, రాష్ట్రంలో లింగ నిష్పత్తి తగ్గుదలకు ప్రధాన కారణం పునరుత్పత్తి వయస్సుల్లోని స్త్రీలలో అధిక మరణాల రేటు, సామాజిక, ఆర్థిక పరమైన కారణాలు.
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణ స్త్రీ, పురుష నిష్పత్తి గ్రామాల్లో 999 ఉంటే పట్టణాల్లో 970 ఉంది.
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణ లింగ నిష్పత్తి గ్రామాల్లో కంటే పట్టణాల్లో తక్కువగా ఉంది.

అక్షరాస్యత (Literacy)

- ఒక వ్యక్తిని అక్షరాస్యుడిగా పరిగణించాలంటే 7సం.లు పైబడినవారు ఏదైనా గుర్తించిన భాషలో చదవడం, రాయడంతోపాటు అర్థం చేసుకునే వారిని అక్షరాస్యులుగా భావిస్తారు.
- అక్షరాస్యత రేటు = 7 సం.లు అంతకంటే ఎక్కువ వయస్సు కలిగిన అక్షరాస్యత జనాభా/ 7 సం.లు అంతకంటే ఎక్కువ వయస్సు కలిగిన మొత్తం జనాభా X100
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణ అక్షరాస్యత 66.54 శాతం
- పురుష అక్షరాస్యత 75.04 శాతం
- స్త్రీల అక్షరాస్యత 57.99 శాతం
- గ్రామీణ అక్షరాస్యత 57.30 శాతం
- పట్టణ అక్షరాస్యత 91.09 శాతం
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణలో అధిక అక్షరాస్యత గల జిల్లా హైదరాబాద్ (83.25%)
- అల్ప అక్షరాస్యత గల జిల్లా జోగులాంబ గద్వాల (49.9%), నారాయణపేట (49.9%)
- 1961లో తెలంగాణ అక్షరాస్యత 17.3 శాతం ఉంటే 2001 నాటికి 58% కి, 2011 నాటికి 66.5% పెరిగింది.
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం భారతదేశ అక్షరాస్యత 73.3 శాతం ఉంటే తెలంగాణలో 66.54 శాతం ఉంది.
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం జాతీయ అక్షరాస్యత కంటే తెలంగాణ అక్షరాస్యత తక్కువ
- 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణ గ్రామీణ అక్షరాస్యత కంటే పట్టణ అక్షరాస్యత ఎక్కువగా ఉంది.

జనాభా వృద్ధిరేటు: ఒక నిర్దిష్ట ప్రదేశంలో నిర్ణీత కాలంలో పెరిగిన జనాభా శాతాన్ని జనాభా వృద్ధిరేటు అంటారు.

వార్షిక జనాభా వృద్ధిరేటు: ఒక నిర్ణీత ప్రదేశంలో ఒక సంవత్సర కాలంలో పెరిగిన జనాభా శాతాన్ని వార్షిక జనాభా వృద్ధిరేటు అంటారు.

- జనాభావృద్ధిని ఒక సంవత్సరానికి గణిస్తే దాన్ని వార్షిక జనాభా వృద్ధిరేటు అంటారు.

దశాబ్దపు జనాభా వృద్ధిరేటు: నిర్ణీత ప్రదేశంలో పది సంవత్సరాల కాలంలో పెరిగిన జనాభా శాతాన్ని దశాబ్దపు జనాభా వృద్ధి రేటు అంటారు.

- జనాభావృద్ధిని పది సంవత్సరాలకు గణిస్తే దాన్ని దశాబ్దపు జనాభా వృద్ధి రేటు అంటారు.
- రెండు కాలల మధ్య జనాభా పెరిగితే అది ధనాత్మక జనాభా వృద్ధి రేటు
- రెండు కాలాల మధ్య జనాభా తగ్గితే అది రుణాత్మక జనాభా వృద్ధిరేటు
- 1961లో తెలంగాణ జనాభా 1,26,94,581 ఉంటే, 2001 నాటికి 3,09,87,271కి చేరింది. 2011 నాటికి 35,003,674కు పెరిగింది.
- 2001–11 మధ్య తెలంగాణ జనాభా 40,16,403(40.2 లక్షలు) మాత్రమే పెరిగింది.
- 1951–61 మధ్య తెలంగాణలో దశాబ్దపు జనాభా వృద్ధిరేటు 16.5శాతం ఉంటే 1991–2001 మధ్య 18.8%, 2001–11 నాటికి 13.6 % తగ్గింది
- 1951 నుంచి 2011 వరకు అంటే గత 60 సం.రాల్లో తెలంగాణలో ఆధిక దశాబ్దపు జనాభా వృద్ధిరేటు 29.3% (1991)
- అల్ప దశాబ్దపు జనాభా వృద్ధి రేటు 13.6% (2011)
- స్థూలంగా తెలంగాణలో దశాబ్దపు జనాభా వృద్ధి రేటు తగ్గుతుంది.
- 1951–61 మధ్య తెలంగాణ వార్షిక జనాభా వృద్ధిరేటు 1.7% ఉంటే, 1991 – 2001 మధ్య కూడా 1.7 శాతం, 2001–11 నాటికి 1.4 శాతం తగ్గింది.
- 1951 నుంచి 2011 వరకు అంటే గత 60 సం.లో తెలంగాణలో అధిక వార్షిక జనాభా వృద్ధిరేటు 2.6 శాతం (1981–91), అల్ప వార్షిక జనాభా వృద్ధిరేటు 1.4% (2001–11)
- స్థూలంగా తెలంగాణలో వార్షిక జనాభా వృద్ధిరేటు తగ్గుతుంది.

ప్రాక్టీస్ బిట్స్

1. జనాభా అంటే?
ఎ) మానవ వనరులు
బి) వ్యక్తుల పూర్తి సమూహం
సి) మానవ వనరుల సమూహం
డి) పైవన్నీ

2. 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణ జనాభా ఎంత?
ఎ) 3,50,03,674
బి) 3,50,33,674
సి) 2,50,03,764
డి)3,50,03,476

3. 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణలో గ్రామీణ జనాభా కంటే పట్టణ జనాభా?
ఎ) ఎక్కువ బి) తక్కువ
సి) దాదాపు సమానం డి) ఏదీ కాదు

4. 2001–11 మధ్య తెలంగాణలో అదనంగా పెరిగిన జనాభా ఎంత?
ఎ) 40.0 లక్షలు బి) 40.2 లక్షలు
సి) 50.0 లక్షలు డి) 50.2 లక్షలు

5. 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం భారతదేశ జనాభాలో తెలంగాణ జనాభా శాతం?
ఎ) 2.89 శాతం బి) 2.20 శాతం
సి) 1.8 శాతం డి) 1.4 శాతం

6. 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణలో అధిక జనాభా గల జిల్లా ఏది?
ఎ) రంగారెడ్డి బి) నిజామాబాద్
సి) హైదరాబాద్ డి) సికింద్రాబాద్

7. 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం జాతీయ జనసాంద్రత కంటే తెలంగాణ జనసాంద్రత?
ఎ) ఎక్కువ బి) తక్కువ
సి) దాదాపు సమానం డి) ఏదీకాదు

8. ప్రతి 1000 మంది పురుషులకు గల స్త్రీ సంఖ్యను ఏమంటారు?
ఎ) స్త్రీ, పురుష నిష్పత్తి
బి) లింగ నిష్పత్తి
సి) సెక్స్ రేషియో
డి) పైవన్నీ

9. 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం జాతీయ లింగనిష్పత్తి కంటే తెలంగాణ లింగ నిష్పత్తి?
ఎ) ఎక్కువ బి) తక్కువ
సి) ఏదీకాదు డి) దాదాపు సమానం

10. 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణ అక్షరాస్యత ఎంతశాతం?
ఎ) 65.45శాతం బి) 66.54 శాతం
సి) 63.45 శాతం డి) 68.76 శాతం

11. 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం జాతీయ అక్షరాస్యత కంటే రాష్ట్ర అక్షరాస్యత?
ఎ) ఎక్కువ బి) తక్కువ
సి) దాదాపు సమానం
డి) ఏదీకాదు

12. 2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం తెలంగాణలో వార్షిక జనాభా వృద్ధిరేటు ఎంత?
ఎ) 0.5 శాతం బి) 1.0 శాతం
సి) 1.4 శాతం డి) 2.0 శాతం

సమాధానాలు

1–డి	2–ఎ	3–బి	4–బి
5–ఎ	6–సి	7–బి	8–డి
9–ఎ	10–బి	11–బి	12–సి

పానుగంటి కేశవ రెడ్డి
రచయిత
వైష్ణవి పబ్లికేషన్స్
గోదావరిఖని
9949562008